

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5, vsprejemajo naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Okrajni zastop šentlenarški.

Volitve za okrajni zastop so končane. Zmagala je res častno stranka katoliško-narodnih kmetov, ki je dosedaj vodila okrajni zastop. Izid volitev v veleposestvu je že znan. Takega pritiska od nasprotne stranke ne pomni nihče. Prijatelji nekdanjega vsemogočnega lenarškega tatu Mravljaka in ptujskega „Štajerca“ so napeli vse moči, da bi zmagali. Mislili so, da bo šlo tako, kakor lani v Ptuj. Pa zmotili so se. Naši veleposestniki so stali kakor skala.

Na dan volitve je bila tukaj zbrana cela vrsta nasprotnih agitatorjev, a skoraj nobeden ni imel volilne pravice. Mogočno se je šopiril pred volilnim lokalom trojiški otrobar, molar in žemljar ter veleposestnik „Štajerčev“, ki jih ima 60 naročenih na svoj naslov, po imenu Schütz. Prav mu je zasolil eden naših: Ti ostani pri svojih otrobih, nas pa pusti pri miru! Schütz je bil pomočnik trojiški Kramer. Od Sv. Barbare sta kot agitatorja posebno razgrajala mesar Markuš in Stančekar iz Jablane, ki z Mesarecom Petrom mesari posestva pa sicer ni veleposestnik. Tem so čvrsto pomagali Lenarčani. Nastala je strastna gonja. Nasprotniki so hoteli ker prisiliti naše, da volijo z njimi. Kar trgali so se za vrlega veleposestnika Fr. Štubarja iz Velike Zimice, češ, ta mora biti naš, pa ni šlo. Neustrašni jurjevski veleposestnik Fr. Krajnc in tovariš Šuman sta jih z drugimi vred kmalu ukrotila. Kako gotovo so računili na zmago, priča izrek nekoga posebno olikanega Lenarčana Pabsta, ki je rekel: 65 listkov smo razdelili, zmaga je naša!

Nasprotniki so se zbirali pri Sarnicu. Tje sta priromala tudi trojiška „veleposestnika“

posebne ljubezni do slovenskega denarja, Golob in Kirbiš. Tudi nekateri naši možje so pogledali tje. Veselega obraza je prihitel nasproti župan Sedminek jih pozdravljat in vsakega še je potkal po rami, češ, že prav, da ste z nami. Golob in Kirbiš sta se pa sladko smejala v pozdrav. Pa veselja niso dolgo oživali, naši so jo kmalu odkurili, saj so le hoteli pogledati, koliko ptičkov je v nasprotni kobači.

Vse, kar količkaj nemčursko čuti po okraju, vse je agitiralo za Štajerčijance, tudi davkar Stühler in nadučitelj Mohor in seveda kaj strastno zdravnik dr. Beneš, ki so menda vsi rojeni v nemškem rajhu. Pri Sv. Trojici in pri Sv. Lenartu so bili že možnarji pripravljani, da bi daleč na okrog naznanjali zmago nemškutarjev, trojiški Golob kot bodoči okrajni načelnik pa je že par dni ves vesel, kakor se pravi, v „fraku“ „špinciral“ po trojiškem trgu, češ, mi smo mi!

Volitvena bitka se prične in kmalu konča. Na obrazih naših mož je videti izredno veselje, nasprotniki pa so kakor poparjeni. Končno se razglasi izid: naši po 72—74 glasov, nasprotni pa komaj 20—32 glasov, torej 40 glasov večine. To je častno, to je slavna zmaga! Kako veseli so je bili naši veleposestniki! Kmetje smo danes zmagali, ker smo bili edini. Kmetje bomo vladali v okraju, ne pa „kmet“-Golob ali „kmet“-Sedminek. Naša zmagovita četa se je veselila krasnega uspeha pri Poliču, nasprotniki pa se se na silo smejali pri Sarnicu. Golob in Kirbiš sta svoj „gšeft“ kmalu opravila, „trinkgeldov“ ni bilo nič, ker ni bilo zmage in sta jo potrtega srca pobrisala na trojiški breg. Schütz pa je ves pobit naznanil Trojičanom: zgubili smo! Nekaj dni pred volitvami je bilo toliko letanja po obeh trgih, sedaj pa je naenkrat zavladala smrtna tišina.

katera je povedala dovolj: Padli smo tako, da nikdar več ne bomo mogli vstati! Mi pa smo zaslepljencem, ki bi lahko v miru in ednosti ter ljubezni živeli kot sami rojeni Slovenci s slovenskimi kmeti v okraju, klicali: Na tleh leže nemčurstva stebri stari! Živijo! „Terjavi“ slovenski kmetje, kakor nas nazivajo tržani, vam ne bomo plačevali kanalov, ne dolžnih cest, vam ne bomo več nosili denarja, iz nas se ne boste več norčevali, to lahko storite s svojimi praznimi možnjami in okrađenimi kasami, pa ne z nami. Mi poznamo sedaj svojo moč, smo dovolj izobraženi in bomo do skrajnega porabili svojo moč in brezobzirno nastopali proti vsakemu, ki tepta naše verske, narodne in kmečke pravice ter smeši naš narod in naš slovenski jezik!

Politični ogled.

Na Kranjskem je katoliško-narodna stranka zadnjo soboto in nedeljo priredila 16 shodov, na katerih se je govorilo o splošni, enaki in neposredni volilni pravici. Vodja stranke dr. Šušteršič je govoril v ljubljanskem Mestnem domu. Liberalci so se poskrili kakor ščurki v svoje luknje. S splošno volilno pravico bodo pridobili v državi kmetje in Slovani, ker so po številu največji.

Ministrski predsednik Gauč ne bo odstopil, kakor so poročali nekateri listi. Če državni zbor ne bo hotel delati, ga bo Gauč še letos razpustil ter sam vodil nove volitve.

Na Ruskem ne morejo več priti do popolnega miru. Vedno so kje stavke, prepiri in tepeži. Sedaj pretijo železnični delavci, da bodo ustavili delo po celi državi. Ljudstvo je pač

LISTEK.

Na vseh vernih dan.

Drago Plevce.

Tako tiho in mirno je bilo tisti popoldan, kot bi bile izumrle vse hiše po vrsti do Breznikove koče. Molčala je vas, kot bi mislila globoke, resne misli in nihče je ne upa motiti. Kaj neki misli, da je njeno lice tako resno danes, skoro otožno. Moj Bog, vernih duš dan je. Nihče v vasi ne izpregovori besede rad na ta dan, vsak ima mislij dovolj, in te misli vsak v svojem srcu in jih ne razkriva drugim. Ne gre nikamor, ostane doma, ne dela mnogo, če že prične delo, neha zopet, ker ga motijo misli. Ne more delati danes.

Tako je v naši vasi na ta dan.

Pri Mohorovih so bili vsi doma tisti popoldan. Ded je sedel zunaj pod javorom in vezel brezovko. Z drevesa je padel od časa do časa list, rožnorožec ali rumen; sukal se je po zraku in potem rahlo priletel na tla, na brezove šibe, ki si jih je pripravil ded. In vezel je ded in vezal, pa ni držalo. Zbral si je šibe, potem pa je postal sredi dela in se zadržal, vezal dalje in se zopet zamislil in beka mu je smuknila iz rok.

Mislil je nekaj ded in ni šlo delo od rok.

„Toliko metelj sem že zvezal, ta pa me ne uboga. Da mi ne gre iz glave...“ In ded je pobral šibe, ki so mu razletele in zopet jih je vezal in mislil dalje.

„Eno leto, ... kratko je bilo. Včeraj je bilo to in ne lani. To je bilo veselje takrat pri hramu, ko smo ga dobili. Tako droben je bil in nežen ter bel in nič se ni jokalo. Moj Bog, ta otrok... Za Tončka so ga krstili. Naj bo po dedu Toni, je rekel on, njej je bilo tudi prav. In bil je Tonček. Tako priden je bil kot še noben otrok, kar jih pomnim v našem rodu. „Dedec“, je klical in stegoval roki po meni. Vzel sem ga v naročje ali posadil na koleno. Ko je začel govoriti, sem ga naučil:

Sveti Jožef,
Stari možek,
Z brado giblje,
Z nogo ziblje
Dete Jezusa.

In tako lepo je znal to povedati. Vsakemu je ponovil to rad, in če si ga vprašal, kdo te je naučil tega, je rekel: „Dedec“. Mi je res ostalo to ime. On je rekel tako, ko še ni znal govoriti, in potem so rekali vsi tako.

Na večer je prišel vedno k meni na klop in vprašal kaj ali povedal kaj novega.

„Dedec, na novih grabljah že manjka en zob.“

„Dedec, zakaj je Minka danes jokala?“ Minka je bila sestra, mnogo starejša od njega. „Hudo je jokala in vprašal sem jo, če jo kaj boli. Pa ni hotela povedati. Dedec, veste vi, zakaj?“ „Ne vem, Tonček!“ „Slišiš, Tonček, Avemarijo zvoni, bova molila.“ In molila sva skupaj in molil je z menoj mali Tonček otroški in srčno.

„Dedec“, je vprašal hitro po Amenu, „mežnarjev Cene bo gotovo prišel v nebesa, ker zvoni vsak večer Avemarijo.“ „Pride, pride, pa tudi tisti pridejo, ki samo molijo Avemarijo. Le pridno molite!“

Same otroške, nedolžne misli so se rodile v tej glavi, in vsako je moral povedati in najrajši jo je dovedal meni. Menda je že čutil in videl, da ga imam najrajši.

„Dedec, glejte, toliko zvezd! Kaj pomenijo te zvezde?“

„Tonček, veš, to so angelji božji. Vsak angelj ima na glavi zlato zvezdo, bliščečo, svetlo, in na večer pridejo angelji na nebo in gledajo doli na zemljo. Gledajo, kaj delajo ljudje in vse povedo Bogu.“

„Dedec, zdaj je padla zvezda z neba. Kam je padla?“

„Angelj je priplaval na zemljo. Tam je nekdo umrl, veš, in njegovo dušo bo angelj nesel Bogu.“

„Po vsako dušo pride angelj?“

s sedanjim načinom vladanja nezadovoljno, ker nima nobenih pravic, ampak same dolžnosti.

V vseh deželnih zborih, ki sedaj zborujejo, so bili na dnevnem redu predlogi za splošno, enako in neposredno volilno pravico. Tudi v deželnem zboru štajerskem so se posvetovali o tem in se je stvar odkazala v nadaljno pretresavanje odsekov.

Dopisi.

Rošpah pri Mariboru. (Kako lažejo Nemci!) Jedna zadnjih številka lažnjive „Marburgarce“, katera ob vsaki najmanjši priliki na najnesramnejši način napada naše slovensko ljudstvo, je prinesla neko laž od nas. Čeravno se mi ne zdi vredno, baviti se stem, vendar hočem resnici na ljubo povedati, kako se je to v resnici dogodilo. Kakor je znano, vršila se je jedno zadnjih nedelj gostija. Svateci so obiskali Pulkartovo gostilno, kjer so imeli ples in prosto zabavo. Bilo pa je tudi navzočih nekaj gostov, ki se radi zbirajo v tej gostilni, ker vedo, da se toči pošteno domače vino. Nastal je med njimi mali prepir, katerega pa je gostilničarka sama pomirila takoj, da je bil potem popolnoma mir celo noč.

Toda čujte, ljudje božji, kaj pravi sedaj „Mariboržanka“ v svojih umazanih predalih o tej gostiji. Pravi, da se je vršil pravi divji boj, da so mize, stoli, sodčki s pivom in steklenice z vinom kar po zraku letele.

Na tak način z najpodlejšimi lažmi brez vsega vzroka napada nas mirne Slovence. V tem si ti, prirojeni dopisunček umazane „Mariboržanke“, jasno pokazal, da si s svojo kulturo in prismojeno neumnostjo in lažjo prišel do vrhunca. Na najbolj lažnjivi način napada faute ter pravi, da jih je prišlo iz Zgr. Kungote čez 40, kateri so potem družbo svatecev razpodeli, jedila po tleh pometali, nekaj pojedli, drugo pa z nogami poteptali.

Takšne grde laži mora prinesiti le „Mariboržanka“, kateri je vsaka laž dobra, kadar hoče blatiti Slovence.

Resnica je torej, da ni bilo nikogar od Zgornje Kungote, da je bil razven malega prepira popolnoma mir. V pravi luči si se pač pokazal, ti bedasti dopisunček umazane „Marburgarce“, v tvoji neumni buči ne mora biti vse v redu, tvoja kolesca so se že davno polomila, drugače bi ne pisal takšne oslarije in neresnice, o kateri nobeden od navzočih ne ve povedati. Če ne veš res ničesar drugega, kakor pred svetom z največjo lažjo napadati naše slovensko ljudstvo, povem ti, da je takšnega

počenjanja celo sram vsakega poštenega Nemca. Le kakšnemu prismojenemu, zabitemu odpadniku od vere in narodnosti se kaj takšnega dopade!

Iz Slovenjgradca. (Razno.) Glavna skupščina tukajšnje skupne obrtne zadruge, katera je bila dosedaj v posilinemških rokah, letos ni dovršila nje po pravilih in dnevnemu redu določene naloge. Bila je posebno od slovenskih obrtnikov močna udeležba. Skupščina dne 15. t. m. se je vršila jako burno, ter je bila slednjič brez dovršenega sklepanja končana. Glavni povod tako hitrega sklepa glavne skupščine pa je bila obrtna izobraževalna šola, katera bi se naj tukaj ustanovila.

Slovenski obrtniki se seveda napredku ne ustavljajo, a šola mora biti res koristno izobraževališče, ne pa za Slovence naravnost škodljivo shajališče. Šola pa, katero so mislili ustanoviti tukajšnji Nemci na čelu jim znani Fuhsov Janez kot združni predstojnik, bi naj bila vpeljana popolnoma v nemčurskem duhu, tako da bi slovenski obrtnik imel le toliko od nje, da bi smel za njo s težko prisluženimi groši plačevati. Pa prispevki niso niti majhni! Treba bi bilo, kolikor je Fuhsov Janez v blaženi nemščini vedel povedati, celih 1800 K na leto!

Za tukajšne nemške učitelje bi morda tudi nekaj postranskega zaslužka odpadlo, so mislili tukajšnji posilinemci, ko so napravili račun brez krčmarja.

Kakor je bilo pričakovati, je prišlo pri skupščini do najostrejših sporekov. Predstojništvo si je moralo pustiti celo reči, da mu niti združna pravila niso znana! Slovenski obrtniki so odločno zahtevali, da se mora v slovenskem jeziku zborovati. V zadovoljnost navzočih slovenskih obrtnikov je nemško združno vodstvo, ker si proti slovenski večini ni moglo drugače pomagati, odstopilo. Drugi Nemci in nemčurji so na to tudi pometali „puške v koruzo“ in s tem je bila šolska zadeva za tokrat končana. Pričakujemo, da bo okrajno glavarstvo kar najhitreje postavilo novo združno vodstvo, ki bo spretnije kot dosedanje.

Dne 15. t. m. se je vršila v prostorih Narodnega doma v prid revnih šolskih otrok iz Šmartna pri Slovenjgradu tombola. Navzočega je bilo mnogo zavednega ljudstva iz Šmartnega, Pameč, Podgorja, Legna, Šmiklavža itd. in tudi dobitki so bili izborni. Odmore so izpolnili šmarski in tukajšnji čitalniški pevci. Obžalovanja vredno je le, da so Starotržani, ki so drugače zavedni in v narodnem oziru jako pridni, tokrat izostali.

Dne 4. t. m. je na Narodnem domu zmagonosno plapolala slovenska trobojnica. Tokrat ni bilo policajev — kajti rešitev od

c. kr. namestništva na našo pritožbo imamo v rokah.

Središče. (Tržke razmere.) Bralci slovenskih časnikov zvedeli so, kako napadajo Slovencem sovražni časniki Središčane zaradi sklepa, vsled katerega županstvo od uradov ne sprejema nemških dopisov „češ, nemški groši njim dišijo, a nemški jezik njim ne ugaja“. Da pa se od Središčanov kaj več izve, hočem ta kraj vsaj površno nekoliko opisati.

Središče trg leži ob reki Dravi v ormožkem okraju in pripada c. kr. okrajnemu glavarstvu Ptuj.

Središko ozemlje meji na vzhodni strani ob Ogrsko, na vzhodno južni pa ob Hrvatsko. Železnica Pragersko-Budimpešta ima v Središču železniško postajo ter ob enem brzojavni urad.

Po zadnjem ljudskem štetju ima trg Središče 188 hiš z 1125 prebivalci. Obmejne občine Obrež-Grabe imajo 150 hiš in 977 prebivalcev.

Župna cerkev stoji na Grabah, a v Središču Središčanom toliko priljubljena kapela Matere Božje 7 žalosti, pravi kinč in biser središkega trga. Šest razredna „Narodna šola“ pa v Središču.

Razven brzojavnega urada na kolodvoru, je v Središču poštni urad, žandarska postaja, okrožni zdravnik, oskrbovalno sprejetišče za potnike.

Tudi v društvenem oziru Središče ni zastalo, tako ima bralno društvo „Edinost“, ustanovljeno leta 1882, požarno brambo od leta 1887, skupno obrtno zadruge od 1886 in veteransko društvo.

V gospodarskem oziru, kar se tiče združnega življenja se je precej povzpelo.

Leta 1900 ustanovila se je Gospodarska zadruge, za to mlekarstva in bikorejska.

Da te zadruge dobro uspevajo, razvidi se iz tega, ker je združno ravnateljstvo (pod vodstvom g. J. Kolariča) za svoje ude-združnike naročilo mnogo koristnih kmetijskih strojev: kakor mlatilnico z motorjem, stroj za košnjo žita in trave, travniško brano, čistilnik za zrnje, veliko mostno tehtnico, ter stroje za mlekarstvo. Zadruge posreduje za svoje združnike pri nakupu in prodaji poljskih pridelkov oziroma pri naročilu za poljedelstvo potrebnih stvari. Kaj velika dobrota pa je za združnike združna mlekarstva, katere se tudi prav pridno poslužujejo.

Od podjetij je omeniti vodo-umetni in paromlin g. Jak. Zdravec ter vodo umetni mlin in žago, ki je last občine trga Središče, opekarna in tovarna za izdelovanje cementnih reči, več trgovin z različnim blagom in deželnimi pridelki.

„Po vsako dobro.“

„Po vašo dušo, ded, bo prišel angelj?“

„Ne vem, Tonček.“

„Bomo videli angelja, svetlo zvezdo?“

Kaj vse ne vpraša ta otrok...

Tako je mislil Mohorov ded pod javorom tisti popoldan in vezal je metlo in ni je zvezal. Vzdihnil je in pobral iglo s tal in vezal dalje. In zopet je prišel tisti žalostni spomin.

„To je bilo lani na ta dan. Minka je spleta venec iz kapucinerc in smrekovih vrhov za babičin grob. „Tonček pojdi z menoj, greva na pokopališče.“ In oblekel sem boljšo suknjo in Tončka sem oblekel in mu dal klobuk na glavo, vzel venec in svečo v jedno roko in v drugo Tončka in šla sva.

„Za koga nesemo venec?“

„Za babico, ki spijo na pokopališču pod križem.“

„Kaj ste žalostni, ded?“

Menda sem se res užalostil, ko sem jel misliti na njo, dobra žena je bila, moja Marta. V nebesih že čaka name.

Odpahnila sva vrata in stopila na pokopališče. Grobovi so bili okrašeni s svežim cvetjem. Nihče ni zabil svojih vernih. In šla sva h grobu in položila sva venec nanj. In v prst sva vtaknila svečo in jo užgala. Moja Marta, naj ji sveti večna luč!

„Dedec, kaj ste žalostni?“ je vprašal Tonček tiho in skrbno. „Ne veš še, Tonček, za solze in bol. Ko boš star, ko so dedec, boš že izvedel za to. Le tiho bodi. Glej, Tonček, tudi jaz bom prišel kmalu sem, tu sem poleg me bodo djali in tak križ bodo postavili. In prišel bo vernih dam in, Tonček moj, prinesi takrat venec babici in meni. Boš?“

„Bom.“

„In svečo prižgi na vsaki gomili. Boš?“

„Bom.“

Pogledal me je, kot ne bi razumel moje žalosti.

„Moli takrat za-me. Boš?“

„Bom“, je odgovoril boječe. Ni mogel verjeti, da bi umrli dedec. Pa bo že res, ker so rekli dedec.

To je bilo takrat, danes je leto tega.

In v zimi je Tonček zbolel in bledele je vedno bolj in slabel. Sedel sem ob njegovi postelji, da bi ga kratkočasil.

„Dedec, če bom umrl...“ zakašljajal je težko.

„Saj ne boš, Tonček. Zdrav boš in čil zopet in radeč v licih ko prej. In v šolo boš hodil drugo leto, veš, h gospodu.“

„Dedec, ko bom umrl, bom tudi šel na pokopališče, kjer so grobovi?“

„Pa saj ne boš umrl, Tonček.“

„Bo tisti grob tudi tak, kakor je babičin, dedec?“

Ni se dal odvrniti od te misli. Je menda že vedel, da bo umrl, saj pravijo, da bolniki slutijo bližnjo smrt.

„Boste na tistem grobu tudi vžgali lučko?“

In vstal je Mohorov ded, ko je to mislil, položil metlo od sebe in počasi šel v hišo. Ni mogel dalje ostati, nekaj ga je gnalo. In poiskal je boljšo suknjo ter klobuk in šel na vrt in natrgal kapucinarc in zelenih vrheev od gred. Poiskal je svečo in odšel.

In lezel je počasi iz vasi na hrib. Odkril se je in odpahnil duri in stopil na pokopališče. Šel je h grobu Martnem in Tončekovem. Mal je bil njegov grob in nizek in mal križ je stal tam. Na gomili pa je bil že venec, ki ga je prinesla Minka, dobra sestra. In sklonil se je ded in položil je šopka v križem na sredo venca. In svečo je vtaknil ob šopkih v zemljo in jo vžgal.

Stal je tam ded s sklonjeno glavo in strmел je v grobek vnukov, sveča pa je dogorevala z nemirnim plamenom.

„Da bi bil jaz šel mesto njega...!“